

Omsorg, ojämlikhet och välbefinnande bland transnationella familjer i Europa

Sammanfattning av den jämförande, intergenerationella
CareWell-studien i Spanien, Frankrike, Sverige och Storbritannien

SAMMANFATTNING

Inledning

Detta forskningsprojekt har undersökt sambanden mellan omsorg, ojämlikhet och välbefinnande i olika generationer i transnationella familjer i Spanien, Frankrike, Sverige och Storbritannien. "Transnationella familjer" kan definieras som familjer där familjemedlemmar tillbringar större delen av sin tid i olika länder, men ändå känner samhörighet som en familj (Evans, 2025; Baldassar et al, 2007).

I de europeiska samhällena pågår betydande demografiska förändringar, till följd av en åldrande befolkning och ökad internationell migration. Detta medför stora förändringar även i vem som ger omsorg, i det sociala skyddet och i ansvarsfördelningen mellan generationer. Dessa förändringar kan förvärra de befintliga ojämlikheter som invandrade omsorgsgivare står inför.

Migranternas sociala rättigheter påverkas i respektive land av olika välfärdsmodeller och olika regelsystem specifikt kring migration. Varje land har sin egen invandringspolitik, som styr vem som får resa in i landet, bosätta sig respektive få medborgarskap, samt integrationspolitik, som styr tillgången till offentliga tjänster. Dessutom finns flera politiska nivåer – lokal, regional, nationell och transnationell – som påverkar både de formella och de informella arrangemang som finns tillgängliga för migranter och deras transnationella familjemedlemmar att organisera omsorg, både lokalt i ett land och transnationellt.

Metodik

Formen för projektets metodik var flerplatsfokuserad, familjefokuserad etnografisk och deltagarinriktad aktionsforskning. Vi arbetade med partnerorganisationer, för att samtidigt kunna utbilda och stödja migrantforskare och medforskare i att bedriva forskning med transnationella familjer och att bygga upp förtroende och kapacitet inom sina respektive samhällen.

Vi genomförde intervjuer, deltagarinriktade diagram och andra aktiviteter med 122 transnationella familjer. Fördelningen av familjer mellan länderna var som följer: Storbritannien 25, Sverige 40, Spanien 23, Frankrike 29. Detta gav totalt 319 familjedeltagare, med många olika etniciteter och varierande rättslig status. Materialet gör också att vi kan jämföra erfarenheter i städer och på landsbygden, samt mellan olika länder. I de flesta familjer intervjuade vi personer i två eller tre generationer, inklusive familjemedlemmar som bor i ursprungslandet eller ett annat land.

Vi valde ut 20 av familjerna till djupare fallstudier med etnografiska metoder.

Vi genomförde också semistrukturerade intervjuer med totalt 44 yrkesverksamma och beslutsfattare, som arbetar med migrantfamiljer inom hälso- och sjukvård, social omsorg, utbildning, integration, språkinlärning, frivilligsektorn och den kommunala sektorn, för att utforska deras perspektiv.

Ljudinspelade intervjuer och diskussioner transkriberades och översattes vid behov till engelska (för Storbritannien och Sverige), svenska, spanska eller franska. Ett ramverk för tematisk och narrativ analys utarbetades.

Preliminära resultat och politiska konsekvenser diskuterades i deltagarinriktade feedback-workshoppar med transnationella familjer, forskare, beslutsfattare och yrkesverksamma.

Under arbetet producerades resurser, som vi sedan delade med deltagarna och andra intressenter. Några av resurserna var kortfilmer för beslutsfattare och praktiker i Storbritannien och Sverige¹, dokumentärfilmer i Frankrike, PhotoVoice-kollage i Spanien samt läromedel för lärare i engelska som andra språk².

Viktiga resultat

Detta projekt har visat att transnationella familjer hanterar flera typer av omsorgsansvar samtidigt, både lokalt för familjemedlemmar som bor i samma land, och på distans för släktingar som bor i andra länder. Anhörigvårdarnas och deras familjemedlemmars möjligheter (till exempel, till utbildning och arbete), och deras tillgång till socialt skydd, påverkas dessutom av flera överlappande ojämlikheter, som grundar sig i rättslig status, nationalitet, ras eller etnicitet, funktionshinder eller kronisk sjukdom, socioekonomisk status, språk, kön och generation.

Bristerna i systemen för migration och omsorg, i kombination med att familjerna inte har tillgång till de släktingar som vanligtvis skulle förväntas ge omsorg, leder till att barn och ungdomar tar på sig omsorgsroller. Barns och ungdomars omsorgsarbete är ofta nedvärderat och osynligt, men det kan vara avgörande för att familjen ska kunna fylla luckor i omsorgsarbetet. Det kan också vara en förutsättning för att familjen ska få tillgång till formella omsorgsresurser genom att de unga hjälper till med språk och digitala tjänster.

I vår analys av det politiska sammanhanget framstår begränsningar av tillgången till välfärdstjänster som en förlängning av migrationskontrollen, särskilt i Frankrike, Spanien och Storbritannien. I alla fyra länder undergrävs dock långsiktig bosättning och "integration", för både arbetskraftsmigranter och humanitära migranter, till exempel genom krav på en viss inkomst för att få tillgång till offentliga tjänster, eller genom andra begränsningar av sociala rättigheter.

Särskilt för familjer där det finns särskilda vårdbehov, undergrävs familjemedlemmarnas välbefinnande både lokalt och transnationellt, på grund av att möjligheterna för intergenerationell omsorg och ömsesidighet begränsas av restriktiva regler för familjeåterförening och för visum för familjebesök, särskilt i Frankrike, Sverige och Storbritannien.

Projektet genomfördes direkt efter covid-19-pandemin. Vi fick en bild av hur de fysiska och psykiska hälsoeffekterna var sammanlänkade med de ekonomiska, sociala och känslomässiga effekterna för migranterna. Detta bidrog till ytterligare marginalisering av transnationella familjer med omsorgsansvar, särskilt dem med osäker rättslig ställning och låg socioekonomisk status.

Omsorgen fick ordnas på nya sätt, på grund av den påtvingade orörligheten, som resulterade i långa perioder av separation för att familjemedlemmar blev "fast" i andra länder på grund av stängda gränser. Att inte kunna resa till sjuka eller döende släktingar, eller delta i begravningar, var smärtsamt för familjerna.

1 Se: [CAREWELL Transnational Families YouTube-kanal](#)

2 Se läranderesurser om [transnationella familjer: Family Challenges](#), producerad av Migrant English Support Hub (MESH).

Övergången till digital teknik som den primära vägen att nå offentliga tjänster, accelererade särskilt i Spanien, Storbritannien och Sverige efter pandemin. Detta har resulterat i ytterligare ett lager av ojämlikhet. Den digitala klyftan påverkar särskilt äldre generationer samt personer med låg läs- och skrivkunnighet eller svaga kunskaper i det dominerande samhällsspråket, och gör att de i större utsträckning förlitar sig på barn och yngre generationer. Att barn får rollen som tolk i miljöer som skolor och sjukhus ser vi som särskilt problematiskt, eftersom det väcker etiska frågor om samtycke och sekretess, liksom oro för hur detta ansvar påverkar barnen.

Forskningen har också visat att det finns flera hinder för att få tillgång till språkutbildning som är prisvärd, lämplig och högkvalitativ. Dessa inbegriper reskostnader, oflexibla scheman och ineffektiv samordning av språkutbildningen

Vi har sett negativa effekter av barns och ungas omsorgsgivande. Effekterna för våra deltagare har uppstått inom utbildning, sysselsättning och ekonomi, familjerelationer, socialt deltagande, hälsa och välbefinnande. Effekterna syntes i alla fyra länder och upplevdes främst av mellangenerationen och den yngre generationen som hade huvudansvaret för att ta hand om familjemedlemmar.

Särskilt upplevdes negativa effekter av de som utförde omfattande omsorgsarbete för familjemedlemmar som har en funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom. Detta enligt forskningen i Sverige och Storbritannien. Negativa effekter upplevdes också av personer i yngre generationen och mellangenerationen i Spanien och Frankrike, som på distans hanterade omsorg av familjemedlemmar i andra länder, och parallellt skötte vardaglig omsorg för familjemedlemmar i sin närhet. Särskilda påfrestningar påvisades bland kvinnor och omsorgsgivare i mellangenerationen, som både stod för penningförsändelser och omsorg, ibland under mycket svåra arbetsförhållanden.

Omsorgen av en familjemedlem kan främja omsorgsgivarens motståndskraft. Men de negativa effekterna av omsorgsgivandet kan ändå få betydande konsekvenser för omsorgsgivares långsiktiga möjligheter, livschanser och välbefinnande.

Vår forskning stöder de bredare bevisen på att negativa effekter kan påverka omsorgsgivares ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, utbildning och möjligheter, vilket kan bidra till fattigdom, minskad sysselsättning och minskad pension (EuroCarers, 2020; APPG on Young Carers and Young Adult Carers, 2023).

Dessa följder av omsorgsgivande kan bli särskilt akuta för transnationella familjer med stort omsorgsansvar, som ofta redan är utsatta för ekonomiska svårigheter och otrygghet inom sina destinationsländer.

Som vi har visat beror dessa svåra omständigheter på begränsad rätt till välfärd och vårdresurser, svårigheter att säkra långsiktig anställning, begränsningar av rörligheten på grund av viseringspolitik och regler för familjeåterförening, oro över juridisk status samt språkliga och digitala hinder för att få tillgång till stöd.

Rekommendationer för policy och praxis

1 Utjämna ojämlikheter och särbehandling av flyktingar och andra migranter utifrån rättslig status, invandringskategori respektive nationalitet och etnicitet. Ge tillgång till välfärdstjänster och socialt skydd i både ursprungslandet och bosättningslandet, med erkännande av transnationella familjeband.

Om migranter har olika möjligheter beroende på sin rättsliga status och nationalitet, leder det till ojämlikhet i fråga om sociala rättigheter och tillgång till välfärdstjänster och andra former av socialt skydd, både inom destinationsländer och mellan länder i Europa.

Landspecifika rekommendationer:

Spanien:

- Säkerställ lika medborgarskap och dubbelt medborgarskap för alla migranter. Detta skulle göra det möjligt för transnationella medborgare att utöva sina politiska rättigheter i båda länder som de bidrar till och göra det lättare för transnationella familjer att få tillgång till och kombinera sociala skyddsresurser från mer än ett land för att tillgodose sina omsorgsbehov.
- Återinför allmänt hälso- och sjukvårdsstöd till personer i irreguljära rättsliga situationer (avskaffades av Mariano Rajoys regering 2013 men upphävdes formellt genom ett kungligt dekret 2018. I praktiken fortsätter de som befinner sig i irreguljära situationer att uteslutas).
- Utöka IMV (lägsta levnadsinkomst) till att omfatta migranter i irreguljära situationer som för närvarande är undantagna.

Frankrike:

- Säkerställ att papperslösa har fortsatt tillgång till sjukvård (AME, statligt hälso- och sjukvårdsstöd), vilket ofta har hamnat i fokus för den politiska debatten i den nuvarande situationen och som riskerar att leda till att sådana grundläggande rättigheter dras in.
- Ge migrantfamiljer tillgång till välfärdsstöd i Frankrike om de har anknytning till andra länder, såsom den nuvarande uteslutningen från välfärdsförmåner (till exempel minimiresursförmånen) om föräldern tillbringar perioder utomlands där deras barn bor.
- Utvidga socialförsäkringsavtalen till att omfatta fler länder som representerar migrantarbetstagares ursprungsländer, till exempel genom att säkerställa tillgång till det totala pensionsbeloppet, baserat på avgifter som betalats i både ursprungs- och mottagarlandet. Detta är viktigt för att skydda transnationella familjers ekonomiska trygghet.
- Utöka erkännandet av migranternas kvalifikationer och examensbevis i både ursprungs- och mottagarlandet, eftersom dessa påverkar deras sociala rörlighet och förmåga att integreras på arbetsmarknaden både "här" och "där".

Storbritannien:

- Utjämna det differentierade systemet för flyktingars sociala rättigheter utifrån nationalitet som svar på specifika flyktingkriser. Detta skapar svårigheter och förvirring för personal och volontärer inom lokala myndigheter och tredje sektorns invandrar- och flyktingorganisationer. Dessa kan ha olika finansieringsströmmar för olika grupper som de måste inrikta sig på för att uppfylla finansieringskraven, samtidigt som de försöker hantera ojämlikheter som skapas av olika behörighetskriterier.
- Minska kostnaderna för visum och pass för familjemedlemmar.
- Effektivisera och förkorta handläggningstiden för asylansökningar, humanitär vidarebosättning, familjeåterförening och visumansökningar så att familjemedlemmar inte separeras under så lång tid och kan fullgöra sina omsorgsåtaganden.
- Ta bort begränsningen av asylsökandes rätt till arbete.
- Förbättra det officiella erkännandet av yrkeskvalifikationer som erhållits utomlands för att underlätta arbetssökande och undvika kompetensförluster.
- Tillhandahåll lämpligt juridiskt ombud för asylsökande och ensamkommande flyktingbarn.
- Tillhandahåll lokala myndigheter och strategiska migrationspartnerskap (SMP) långsiktig finansiering för integrationsinsatser för flyktingar och andra migranter.
- Säkerställ att åldersbedömningar av ensamkommande barn är rättvisa och konsekventa.
- Skapa en kultur inom regeringen som är mer stödjande och medkännande gentemot migranter, inte fientlig.

Sverige:

Sveriges universella välfärdsmodell förmår inte att avlasta omsorgsgivare inom transnationella familjer med omsorgsbehov i den omfattningen att de kan säkra en långsiktig anställning på arbetsmarknaden, vilket påverkade deras välbefinnande och möjligheter att skapa en socioekonomiskt stabil tillvaro. Förslag på åtgärder:

- Uppdra åt Arbetsförmedlingen att i högre grad bevaka och utvärdera praktikprogram, för att säkerställa att de inte förstärker ojämlikheten på arbetsmarknaden.
- Subventionera kostnaden för att ta ett svenskt körkort för att göra arbetsmarknaden mer tillgänglig för migranter.

2 Utöka definitionen av "familj" i återföreningspolitiken, för att underlätta transnationell familjeåterförening och rörlighet över gränserna för medlemmarna i en utvidgad familj. Ge förtur i handläggningen för familjer där det finns stora omsorgsbehov.

Vår forskning har visat att det finns ett behov av att utvidga definitionen av "familj" i återföreningspolitiken och erkänna ett bredare spektrum av familjemedlemmar än bara den omedelbara "kärnfamiljen", så att migranter kan "sponsra" och återförenas med föräldrar, vuxna syskon, kusiner, syskonbarn, mosttrar, farbröder, morbröder, farföräldrar och egna barn som är 18 år eller äldre.

Vi rekommenderar att urvalskriterierna och definitionen av "familj" utvidgas inom alla typer av migration, inklusive vidarebosättningsprogram och asylsystem. Vi föreslår också att ansökningar snabbbehandlas om det finns stora omsorgsbehov. Dessa förändringar skulle göra det möjligt för transnationella familjemedlemmar att tillhandahålla kulturellt lämplig omsorg, mellan och inom generationer, som tillgodoser deras behov och är grundläggande för deras välbefinnande.

3 Erkänn barns omsorgsarbete i transnationella familjer, och tillgodose hela familjens behov av stöd. Erkänn barns stöd med språk och digitala tjänster som ett omsorgsarbete. Erkänn omsorgsarbete över gränserna.

Vår forskning har gett viktiga bevis för att barn och ungdomar utför viktigt, ibland omfattande, obetalt omsorgsarbete för att stödja transnationella familjemedlemmar som ofta har stora omsorgsbehov, och att detta kan påverka de ungas välbefinnande, utbildning, sociala deltagande och framtida livsmöjligheter. Det behövs mer medvetenhet om detta bland lärare, kuratorer, socialsekreterare, vårdpersonal och andra yrkesverksamma.

Dessutom måste barns stöd med språk och digitala tjänster erkännas som ett omsorgsarbete i sig, eftersom de kan dras in i detta oavsett om det finns specifika funktionshinderrelaterade omsorgsbehov inom familjen eller inte. Barn och unga som tolkat i hälso- och sjukvård, social omsorg, utbildning eller rättsliga sammanhang upplevde det som stressfyllt, och de var oroliga för att göra misstag eller inte fullt ut förstå omständigheterna. Att barn tolkar strider också mot lagstadgade riktlinjer i Storbritannien för att skydda barn (HM Government, 2023, s. 15).

Unga omsorgsgivare erkänns som en grupp som kan behöva stöd i Storbritannien. Men majoriteten av de intervjuade barnen och ungdomarna med omsorgsansvar hade inte identifierats som unga omsorgsgivare av de yrkespersoner de mött, och fick därför inte tillgång till stöd.

Vår forskning visar att det är avgörande att beslutsfattare och yrkesverksamma även i Frankrike, Spanien och Sverige uppmärksammar frågan om unga omsorgsgivare och utvecklar strategier för att tillgodose deras stödbehov.

Forskningen visar att det behövs en "hela familjen"-strategi för att stödja unga omsorgsgivare. Den behöver räkna in medlemmarna i den utvidgade familjen,

inklusive dem som inte bor i hushållet, och ta i beaktning att man kanske tar hand om familjemedlemmar även i andra länder.

Det behövs ett mer inkluderande och flexibelt synsätt på att tillhandahålla resurser för välfärd och omsorg – ett synsätt som tar hänsyn till transnationella familjeband och omsorgsansvar över gränserna, samt behovet av att resa i samband med detta.

4 Gör offentliga tjänster mer tillgängliga, välkomnande och inkluderande för migranter som är omsorgsgivare och deras familjer.

I alla fyra länder upplevde både anhöriga och vårdpersonal betydande hinder för transnationella familjemedlemmar med omsorgsbehov att få tillgång till offentliga tjänster, inklusive hälso- och sjukvård, social omsorg, sociala förmåner, utbildning inklusive språkundervisning för vuxna, boende och andra lokala myndighetstjänster. Följande är förslag till åtgärder:

- **förbättra de offentliga tjänsternas tillgänglighet och effektivitet**
- **motverka den digitala klyftan**
- **utöka tjänsterna för tolkning och översättning, med hänsyn till könsaspekter och språkvarianter**
- **tillhandahåll interkulturell utbildning för personal, om transnationella familjeband, kulturellt lämplig omsorg samt erfarenhet av flykt och irreguljär migration**
- **utöka och förbättra kvaliteten på språkutbildningen**
- **öka långsiktig finansiering till, samarbete med och stöd till den tredje sektorn.**

Referenser

All Party Parliamentary Group on Young Carers and Young Adult Carers. (2023). 'Being a young carer, you have to choose between your future and the future of the person you care for'. Inquiry into the Life Opportunities of Young Carers and Young Adult Carers. November 2023.

Baldassar, L., Baldock, C. and Wilding, R. (2007). *Families Caring Across Borders. Migration, Ageing and Transnational Caregiving*. London: Palgrave

EuroCarers. (2020). *Informal Care, Poverty and Social Exclusion*. Brussels: EuroCarers.

Evans, R. (2025). Transnational Families. In L. Oso, N. Ribas-Mateos, and M. Moralli (Eds.) *Elgar Encyclopaedia on Global Migration*. Edward Elgar

HM Government. (2023). *Working Together to Safeguard Children 2023. A guide to multi-agency working to help, protect and promote the welfare of children*. [Online]. Available from: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/669e7501ab418ab055592a7b/Working_together_to_safeguard_children_2023.pdf (Accessed 12/09/24).

Erkännanden

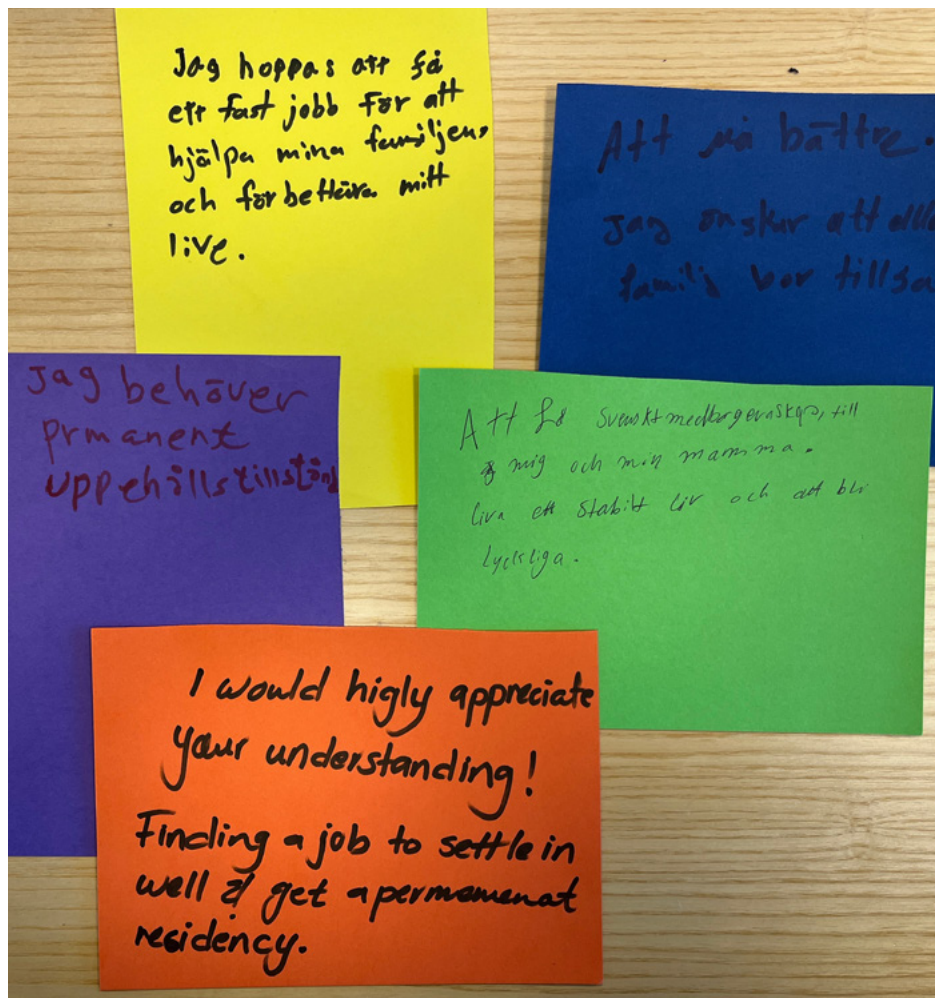
Forskningsprojektet "Care, Inequality and Wellbeing in Transnational Families in Europe: a comparative, intergenerational study in Spain, France, Sweden and UK (2021–2024)" fick stöd från Economic and Social Research Council [Grant Ref. ES/W001527/1]; FORTE, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd [Grant Ref. 2020-01524]; Agencia Estatal de Investigación, Spanien [PCI2021-121924]; samt Agence Nationale de la Recherche, Frankrike [Grant reference : ANR-21-MYBL-0001-01], genom **JPI More Years, Better Lives, Equality and Wellbeing across Generations**.

Vi tackar alla familjemedlemmar, medforskare, beslutsfattare, yrkesverksamma och medlemmar i den rådgivande gruppen för att ni har delat med er av era erfarenheter och synpunkter och deltagit i projektet.

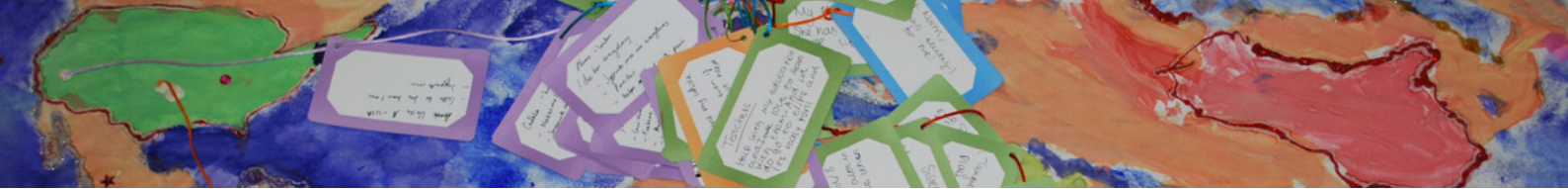
Rapportförfattare: Ruth Evans, Rosa Mas Giralt, Virginie Baby-Collin, Tony Capstick, Assaf Dahdah, Amrita Limbu, Sally Lloyd-Evans, Raquel Martínez-Buján, Paloma Moré, Katarina Mozetič, Laura Oso, Polina Palash, Montserrat Golías Pérez, Ingrid Jerve Ramsøy, James Simpson, Andrea Souto, Laura Suárez-Grimalt, Brigitte Suter, Domiziana Turcatti, Grady Walker.

Vänligen referera till detta material enligt följande:

Evans, R., Mas Giralt, R. et al, 2024. *Care, Inequalities and Wellbeing among Transnational Families in Europe. Sammanfattning av den jämförande intergenerationella CareWell-studien i Spanien, Frankrike, Sverige och Storbritannien*. University of Reading och University of Leeds, Storbritannien. [DOI: 10.48683/1926.0011930](https://doi.org/10.48683/1926.0011930).

Önskekort gjorda av medlemmar i transnationella familjer. Från feedback workshop med familjer, april 2024, Lund.

Resurser

Läs hela rapporten, sammanfattningen, policy briefs och andra resurser

Filmer på **CareWells YouTube-kanal**

Läromedel för ESOL-handledare, som producerats av Migrant English Support Hub (MESH).

Kontakt:

Brigitte Suter, Malmö University, email: brigitte.suter@mau.se

Katarina Mozetič, Malmö University, email: katarina.mozetic@mau.se

Ruth Evans, University of Reading, email: r.evans@reading.ac.uk

Rosa Mas Giralt, University of Leeds, email: r.masgiralt@leeds.ac.uk

